

55. *Salix daphnoides* Vill. — Wierzba wawrzynkowa

Gatunek endemiczny dla Europy. Dysjunktywny zasięg *S. daphnoides* składa się z kilku wyodrębniających się dość wyraźnie części. Największy obszar występowania związany jest z Alpami, znacznie mniejsze przypadają na wschodnie wybrzeża Bałtyku i południową Skandynawię. Ponadto gatunek ten rośnie na wielu rozproszonych stanowiskach, przy czym najbardziej oddalone stanowiska od zwartego zasięgu znajdują się w Rumunii i w Pirenejach. W rozmieszczeniu pionowym wierzba wawrzynkowa występuje od poziomu morza w obszarze nadbałtyckim po około 2000 m we włoskich Alpach (Fenaroli, 1971, Flora delle Alpi).

S. daphnoides należy do najczęściej uprawianych wierzby. W celu utrwalania wydm, brzegów rzek itd. sadzona była od dawna zarówno w obrębie swego naturalnego występowania, jak i daleko poza jego granicami. Ustalenie pierwotnego zasięgu tej wierzby jest więc już obecnie niemożliwe. Dyskusyjna jest zwłaszcza naturalność stanowisk ze środkowej Polski, środkowych Niemiec (NRD, RFN) oraz południowych Alp.

Ogólny zasięg *S. daphnoides* opracowali: T. Schmucker (1942, *Silvae Orbis* 4), A. Skvortsov (1968, *Ivy SSSR*) oraz J. Jalas i J. Suominen (1976, *Atlas Florae Europaeae* 3).

Rozmieszczenie stanowisk wierzby wawrzynkowej w Polsce jest dość nieregularne. Wyraźniejsze skupienia stanowisk zaznaczają się jedynie w południowej Polsce — w Beskidach oraz w dorzeczu dolnego biegu Odry. Mniej licznie gatunek ten rośnie wzdłuż brzegów Bałtyku, w środkowym biegu Wisły oraz nad Bugiem.

Ocena, które z tych stanowisk są naturalne, a które zawdzięczają swe powstanie człowiekowi jest sprawą niezwykle trudną. Do naturalnych należałoby prawdopodobnie zaliczyć stanowiska z Beskidów, gdzie podobnie jak w głównym rejonie swego występowania, w Alpach, *S. daphnoides* rośnie nad potokami i rzekami górskimi. Prawdopodobnie naturalne są także (przynajmniej niektóre) stanowiska z polskiego wybrzeża Bałtyku, a zwłaszcza z jego wschodnich rejonów. Łączą się one bowiem bezpośrednio z naturalnym obszarem występowania *S. daphnoides* w nadbałtyckich republikach ZSRR. Należy jednakże pamiętać, że właśnie wybrzeże Bałtyku jest jednym z tych rejonów, gdzie wierzby uprawiane są szczególnie często. Jeśli chodzi o stanowiska ze środkowej i wschodniej Polski, to jednoznaczna ich ocena wydaje się zupełnie niemożliwa.

Brak jest, jak dotychczas, bardziej wyczerpujących informacji o siedliskach, na jakich *S. daphnoides* występuje w naszym kraju. W południowej Polsce notowana była najczęściej nad brzegami rzek i strumieni, na północy — na wydmach nadmorskich, nad brzegami rzek, jezior itp. Najwyżej położone stanowiska znajdują się w Beskidzie Żywieckim na wysokości 760 m n.p.m. (Guzikowa, 1977, *Monogr. Bot.* 53).

Rozmieszczenie *S. daphnoides* w Polsce nie było dotychczas opracowane. Opublikowane zostały jedynie mapki rozmieszczenia tego gatunku w Beskidzie Śląskim (Pelc, 1969, *Fragm. Flor. et Geobot.* 15, 4) oraz w województwie opolskim (Kuczyńska, 1974, *Acta. Univ. Wratisl., Prace Bot.* 18).

This is an endemic species for Europe. The disjunctive range of *S. daphnoides* consists of several quite distinct parts. The largest region of occurrence is associated with the Alps, and the much smaller ones with the shores of the Baltic and southern Scandinavia. Besides this species grows on many scattered

stands and the most remote ones from the continuous range are to be found in Romania and the Pyrenees. In vertical distribution *S. daphnoides* occurs from the sea coast in the Baltic region to about 2000 in the Italian Alps (Fenaroli, 1971, Flore delle Alpi).

S. daphnoides belongs to the most commonly cultivated willows. In order to fix sand dunes, river banks etc. it has been planted for a long time, both in its natural range of occurrence and well beyond it. Determination of its natural range of occurrence is therefore quite impossible. Most debatable is its indiginity in central Poland, central Germany (West and East) and in the southern Alps.

The general range of *S. daphnoides* has been described by T. Schmucker (1942, *Silvae Orbis* 4), A. Skvortsov (1968, *Ivy SSSR*) and J. Jalas and J. Suominen (1976, *Atlas Florae Europaeae* 3).

The distribution of stands of this willow in Poland is rather irregular. The most distinct agglomerations of stands are to be found in southern Poland, in the Beskids and in the valley of the lower Odra. Less abundantly the species grows along the Baltic coast, along the middle course of the Vistula and on the Bug river.

Determination which of these stands are natural and which arose due to the action of man is exceptionally difficult. Among the natural ones one should include the stands in the Beskid Mts, where similarly as in the main region of its occurrence in Alps, *S. daphnoides* grows along mountains streams and rivers. Probably also at least some of the coastal stands are natural, particularly in the eastern part of our Baltic, since these link up directly with the natural occurrence of this willow in the Baltic republics of the USSR. It has to be remembered however that it is particularly the Baltic coast which is the region of most common artificial cultivation of this willow. As regards the stands in central and eastern Poland, a binding comment on their indiginity is quite impossible.

So far we are lacking more definite information about the sites on which *S. daphnoides* occurs in our country. In southern Poland is observed most commonly along banks of rivers and streams, in the north on sand dunes, on banks of rivers and lakes, etc. The most elevated stands are to be found in the Żywiec Beskid at an elevation of 760 m (Guzikowa, 1977, *Monogr. Bot.* 53).

The distribution of *S. daphnoides* in Poland has not been described before. Only local maps of distribution of this species have been published for the Silesian Beskid (Pelc, 1969, *Fragm. Flor. et Geobot.* 15, 4) and for the Opole voivodship (Kuczyńska, 1974, *Acta. Univ. Wratisl., Prace Bot.* 18).

Вид эндемичный для Европы. Его дизъюнктивный ареал складывается из нескольких отчетливо разделенных частей. Самый большой участок ареала связан с Альпами, значительно меньшие расположены на восточном побережье Балтийского моря и в южной Скандинавии. Кроме того, вид этот растет на многочисленных разбросанных местонахождениях, причем наиболее удалены от областей сплошного распространения те, что находятся в Румынии и на Пиренеях. По вертикали ива волчниковая встречается от уровня моря в Прибалтике до около 2000 м над ур. м. в Итальянских Альпах (Fenaroli, 1971, *Flore delle Alpi*).

S. daphnoides относится к чаще всего культивируемым ивам. В целях закрепления дюн, берегов рек и т. п. ее давно уже высаживают не только в пределах естественного ареала, но и далеко за ними. Поэтому определение первичного ареала вида в настоящее время уже невозможно. Особенно спорен естественный характер местонахождений в средней Польше, в средней Германии (ГДР, ФРГ) и в южных Альпах.

Общий ареал *S. daphnoides* обрабатывался несколько раз (Schmucker, 1942, *Silvae Orbis*, 4; Скворцов, 1968, *Ивы СССР*; Jalas, Suominen, 1976, *Atlas Florae Europaeae*, 3).

Размещены местонахождения вида на территории Польши довольно неравномерно. Самые значительные скопления их имеются в южной Польше — в Бескидах и в бассейне нижнего течения Одры. В меньшем количестве он растет по берегам Балтийского моря, в среднем течении Вислы и над Бугом.

Оценить, какие из этих местонахождений естественные, а какие обязаны своим возникновением человеку, чрезвычайно трудно. К естественным, вероятно, следует отнести те, что находятся в Бескидах, где подобно тому, как и в основном районе своего распространения, в Альпах, *S. daphnoides* растет вдоль горных речек и потоков. Вероятно, также естественны (по крайней мере, некоторые) местонахождения

на польском побережье Балтийского моря, особенно в его восточной части. Дело в том, что они непосредственно смыкаются с естественным участком распространения вида в прибалтийских советских республиках. Следует, однако, помнить, что как раз Балтийское побережье является одним из тех районов, в которых ивы культивируются особенно часто. Что же касается местонахождений в средней и южной Польше, то однозначная их оценка представляется совершенно невозможной.

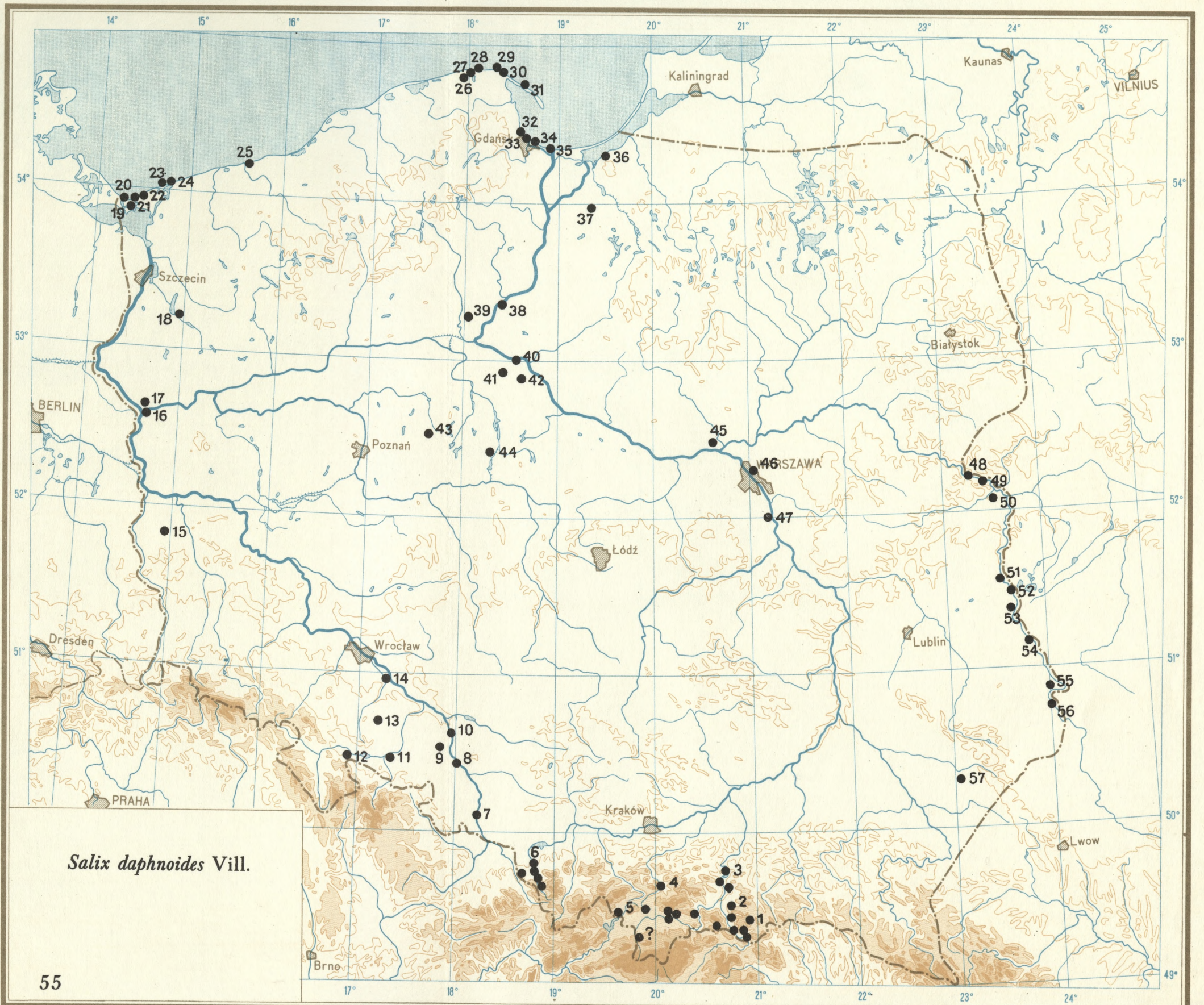
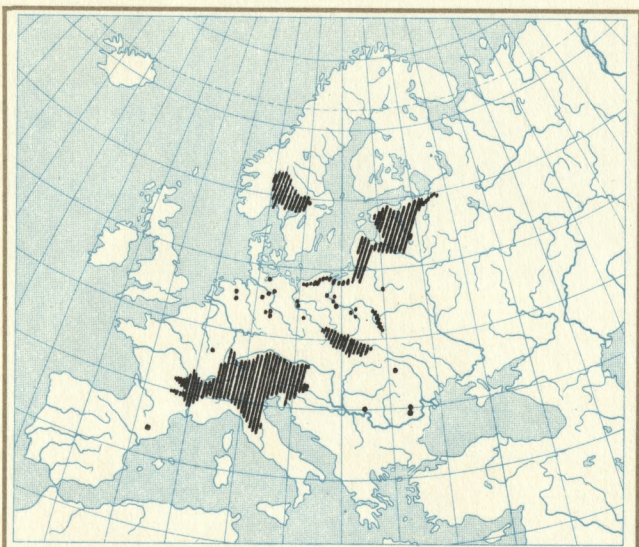
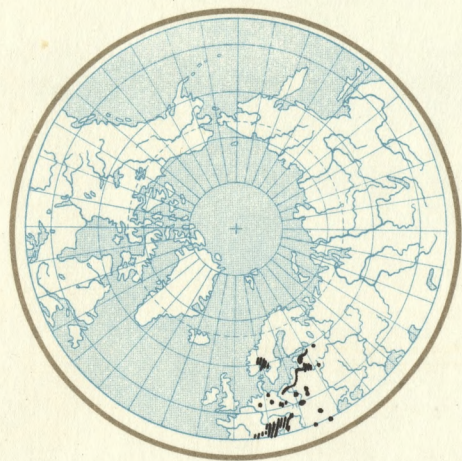
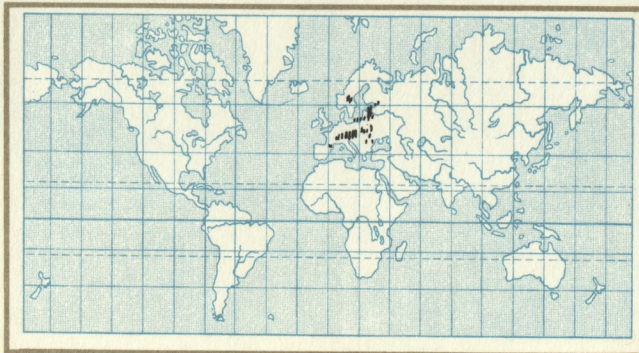
До сих пор отсутствует обстоятельная информация о характере местообитаний, которые занимает *S. daphnoides* в нашей стране. В южной Польше чаще всего ее отмечают по берегам рек и потоков, на севере — на приморских дюнах, по берегам рек и озер и т.п. Самые высокие местонахождения расположены в Бескиде Живецком — 760 м над ур. м. (Guzikowa, 1977, Monogr. Bot. 53).

Размещение вида в Польше до сих пор не было обработано. Имеются только локальные карты — для Бескида Силезского (Pele, 1969, Fragm. Flor. et Geobot. 15, 4) и для Опольского воеводства (Kuczyńska, 1974, Acta. Univ. Wratisl., Prace Bot. 18).

STANOWISKA — LOCALITIES — МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ

1. Krynica (Woloszczak, 1896, Spraw. Kom. Fizj. 30, 2).
2. W dolinie Małej Roztoki, 460 m (Pawłowski, 1925, Stosunki geobotaniczne Sądeczyzny).
3. Witowice Dolne (Loster, 1976, Zeszyty Naukowe UJ. 416, Prace Bot. 4).
4. Mszana Dolna (Woloszczak, 1895!)
5. Zubrzyca Górna (Guzikowa, 1977, Monogr. Bot. 53).
6. Pogórze Cieszyńskie, okolice Harbutowic (Pele, 1969, Fragm. Flor. et Geobot. 15, 4, ryc. 6).
7. Racibórz, nad Odrą (Fiek, 1881, Flora von Schlesien).
8. Krapkowice (Schube, 1903, Verbreitung d. Gefäßpfl. in Schlesien; Kuczyńska, 1974, Acta Univ. Wratisl., Prace Bot. 216).
9. Chrzaszczyce (Schube, l.c.; Kuczyńska, l.c.).
10. Opole, Pasięka (Wimmer, 1832, Flora von Schlesien).
11. Nysa (Schube, 1904, Flora von Schlesien).
12. Złoty Stok (Schube, 1904, l.c.).
13. Łojowice (Schube, 1910, Jahresb. d. schles. Gesellsch. f. vaterl. Kultur 87).
14. Oława, nad Odrą (Schube, 1904, l.c.).
15. Lubsko (Decker, 1911, Verhandl. bot. Ver. Brandenburg 53).
16. Koło Kostrzynia (Decker, l.c.).
17. Dąbroszyn (Decker, l.c.).
18. Dolina rzeki Płonia (Libbert, 1938, Verhandl. bot. Ver. Brandenburg 78).
19. Przytor (Piotrowska, 1966, Prace Kom. Biol. PTPN 30, 4).
20. Świnoujście (Piotrowska, l.c.).
21. Łunowo (Piotrowska, l.c.).
22. Międzyzdroje (Piotrowska, l.c.).
23. Międzywodzie, ku Świętoustęciu, ku Wiselce i ku Grodnu (Piotrowska, l.c.).
24. Dziwna (Holzfuss, 1928, Abhandl. Ber. Pommersch. Naturforsch. Gesellsch. Stettin 9, 3).
25. Kolobrzeg (Bolle, 1863, Verhandl. bot. Ver. Brandenburg 5).
26. Osieki (Graebner, 1896, Schrift. Naturforsch. Gesellsch. Danzig 9, 1).
27. Widowo (Graebner, l.c.).
28. Rezerwat nad Piaśnicą (Woloszyńska, 1928, Ochr. Przyr. 8).
29. Ostrowo (Graebner, l.c.).
30. Tupadły (Graebner, l.c.).
31. Na Helu (Klinggraff, 1885, Schrift. Naturforsch. Gesellsch. Danzig 6, 1).
32. Sopot (Schmiedtke, 1926!)
33. Oliwa (Lützow!)
34. Westerplatte (Klatt, 1865!)
35. Świbno (Klinsmann!)
36. Kadyny (Abromeit, 1899, Schrift. physik.-ökonom. Gesellsch. Königsberg 40).
37. Koło Dzierzgonia (Ludwig, 1883, Schrift. Naturforsch. Gesellsch. Danzig 5, 1).
38. Między Chełmnem i Grubnem (Rosenbohm, 1882, Schrift. physik.-ökonom. Gesellsch. Königsberg 23).
39. Żołędowo (Köhling, 1863!)
40. Między Toruniem i Brzozą (Rosenbohm, l.c.).
41. Grabie (Hohenfeldt, 1883, Schrift. physik.-ökonom. Gesellsch. Königsberg 24).
42. Między Popiołami i Brzeczką (Hohenfeldt, l.c.).
43. Żydowo (Szulczewski, 1951, Prace Kom. Biol. PTPN 12, 6).
44. Ślesin, masowo (Köhling, 1886, Schrift. physik.-ökonom. Gesellsch. Königsberg 27).
45. Koło Zakroczyimia (Rostafiński, 1873, Florae Polonicae Prodromus).
46. Na piaszczystym brzegu Wisły koło Warszawy (Rostafiński, l.c.).
47. Okolice Góry Kalwarii, Zalew Wiślany (Zaręba, 1972, Zeszyty Naukowe SGGW 17).
48. Wróblin koło Janowa Podlaskiego (Fijałkowski, 1966, Ann. UMCS 21, Sect. C).
49. Pratulín, Derlo (Fijałkowski, l.c.).

50. Błotków (Fijałkowski, l.c.).
51. Suszno (Fijałkowski, l.c.).
52. Sobibór (Fijałkowski, l.c.).
53. Stulno (Fijałkowski, l.c.).
54. Zbereże (Fijałkowski, l.c.).
55. Husynne (Fijałkowski, l.c.).
56. Kosmów (Fijałkowski, l.c.).
57. Zamch kolo Łukowej, w dolinie rzeki Wirowej (Krzaczek, 1961, *Fragm. Flor. et Geobot.* 7, 2)

Salix caprea L.

